

شانوگاریو راگه یاندنکار (جهلال خهیلانی): خومو خیزانمو دایکمو چوار منداله کهم به شداری کاری هونهری دهکین

زریان نیسماعیل

جهلال محمده محمد ناسراو به (جهلال خهیلانی) له ساللی ۱۹۶۸ له گوندی قهلاته سؤرائی سعهید که به گه پسه سؤری بچوک ناسراوه له دایکمووه، ماموستایه له قوتابخانهی قهراجی بنه پرتو دهر چووی به پیمانگایه، جگه له کاری شانق ناماده کارو پیشکه شکاری بهرنامهی (رهوسه) فۆلکلۆره له رادیوی دهنگی مەخموروه ئه ندامی دهستهی نووسه رانی رۆژنامهی دهنگی مەخموروه، خیزانداره و سه رجه م منداله کانی به شداری کاری هونهرییان کردوه، ئیستا ژیارو مەحمدهی کوری مۆنتیری رادیۆنو کچه کەیشی وازی له کاری هونهری هیناوه له مەحمدهی کوریشی که پۆلی چوارومی سه رتاییه بهرده وامه له کاری شانق.

دهستپیککی کاری هونهری

جهلال خهیلانی هه له مندالییه وه ههزی به لای هونهری شانقو گۆرائی گوزهر ده کات له قونای سهره تایی وه که ده لیت "ئیمه له پۆل گروپیککی گۆرائیمان هه بوو، له وانه من و کاک فاروق مه لا سالحو کاک نامیقو عمبدولر هه حمان و مەسعودی مه لا عهلی، ئیمه دهنگ خۆشه کاک بووین، به لای من زیاتر هه من به لای شانق ده چوو، زۆر جاریش ماموستایان داوایان ده کرد زۆلکی شانقیان بۆ بگێرم، منیش چ رۆلکی شانقیان یان کۆمیدی بوایه بۆم ده کردن، ماموستاگانیش منبمان زۆر خۆشه و بیستو خۆینده فانیکی پاک و ته میزو که شیش به خۆی نه لیت زیره ک بوم، هاویله کانی نه وکاته م شاهین".

خهیلانی و چوار منداله کانی

دوای نه وهی ده بیته ماموستا

له قونای سه ره تایی له فیستیفال کانی هه ولیرو دهوک به وتنه وهی سرود به شداری کردوه و هه ر چوار منداله کانی خۆی له گه ل دابوو و نه نجامی باشیان له و فیستیفالانه به ده سه تهیناوه، له شانق گه ریبه کانی به هه مان شیوه له و فیستیفالانه به شداری کردوه و چه ندین شانق گه ری مندالانی نمایش کردوه، له وانه سئ پشیلو و سازان هه نگو... هتد، جگه له مه به شداری چه ندین کاری شانقی و کورته فیلم و فیلمی کردوه وه ده لیت "سه رتا تپیککی شانقییمان دامه زرانده به ناوی مەخمور که ماموستا جه میل سنجاوی و عه دنان عوسمان و شه اب مەخموروی و تریق سه دیق و سؤران قاره مان و نه مین نامیق، له ساللی ۱۹۸۷ ده سه تپیککی کاری هونهریمان بوو، ده قه کەیی هی ماموستا مه جید ناسنگه رو دهره ئینانی شه اب مەخموروی بوو به ناوی (ته گه ر بایه ته گه ر باران)، جگه له مه به شداری چه ندین کاری ترم کردوه له وانه ش فیلمی پیری چاوجنۆک کاتیک هه له بووم و فیلمی پیری چاوجنۆک و گه نچو سه رده م و وینه یه ک له ئیران و شۆرشه کانیان و خه باتگێرنا کورته فیلمه کانی خه رمانی نیگار میوخۆشو شانق گه ری نه نجامی زۆرداری و دکۆری نه شه اره زاو نه نجامی خیا نه ت و خه ونیکو کاوهی ناسنگه رو هه له بچه کێ ره وای هه قه، ئیستا به رده وام له کاری شانقی و فیلم له چالاکتی قوتابخانه کانیان له گه ل ماموستا عیما ده میل و دلیر قاده کارم کردوه.

خیزانه کهم و دایکیم

به شدار بوونه له کاری

هونهری

نه وه هونهر مه نده جگه له خۆی چوار

دوو سائو وه زاره تی رۆشنییری مۆله تی پی نه داوین!!

له باره ی گروپیی خه نده ی مەخموروه که خۆی نه ندامه تیدیاو تاکه گروپیی شانقییه له مەخمور ده لیت "گروپیی خه نده ی مەخمور زۆر چالاکه، به لایم به داخه وه ماوه ی دوو ساله له هه ولی دهره ئینانی مۆله تی کارکردن داین، تاکو ئیستا له لایه ن وه زاره تی رۆشنییری به سه رمی مۆله تمان پینه دراوه، به لایم هه ر به رده وام بووینه له سه ر چالاکیه کانیان و نه وه سه تاین و گروپیککی بیلایه نی سه ره خۆین، نازانین بۆ مۆله تمان پی نادهن و ئایا بۆ ئیمه هونهر مه ندانی کاری سه ندیکا نین؟، گروپیکین بۆ هه موو لایه نیک کار ده کین نه ک کاری حیزبی، به لکو کاری شانقی، چونکه هونهر مه ند ناییت حیزبی بیت، هه رچه نده هه ر یه که مان له لایه نیک سیاسی خه بات ده کین، ئیمه که چووینه ناو گروپ شانقارین و که چووینه ناو باره گا حیزبیین و که چووینه قوتابخانه ش ماموستاین و که چووینه شه ریش سه ربا یان، ده بی هه موو شه تان له یه ک جیا بکه ی نه وه. بۆیه به م نزیکانه ش کاریککی شانقی نوێ ده که یین و پیشکه شی خه لکی مەخموروی ده کین.

گهنجیک له پیناو خۆشه ویسته که ی گورچیله که ی نافرۆشیت

سارا شاعیر

هه موو کاتو ساتیک باشتین به لگه به بۆ سه رکه وتنی گشت هه نگاره کانت له ژیاندا، ئایا تاقیکر نه وه مه رجه له ژیا نته نه نجامی بده ی؟ ئایا پیت باشه کئ تاقیکه یته وه، ئایا بهر له وه ی بسرو ت به که سه ئیک هه بی تاقیکه یته وه باشتر نییه؟ با له شه رازهی خیزانه کانه وه ده سه ت به تاقیکر نه وه بکه یین تا نه وکه سه انه ی له گه لمانه تا کۆتایی ژیا ن.

باشه پیت باشه که سه ئیک تاقیکه یته وه که هه زاران جار له ژیر تاقیکر نه وه مر دبیت؟!

ئایا به چ زمانیک به چ پاداشتیک سوپاسی نه و که سه بکه یین که له ژیر تاقیکر نه وه مان دهره چیت؟ شۆخان کچیک پاکو راستگۆ بیگه رده بۆمان ده ویت و ده لی: من هه موو کاتیک چوار ده وری خۆم تاقی ده که مه وه به هۆی کارو پیشه که م گهنجیک هه ولیرم ناسی، که کاروباری رۆژانه مان لیک نیک بوو، به لایم به هه ر شیوه یه ک بیت به هانم به و گه نجه ده گرت، کارم له گه لدا نه ده کرد، بۆ ماوه یه کێ م چاکو چۆنیمان هه بوو له شوینی کاره که مان، دواتر نه و گه نجه هه ولیدا داخوایم بکات، منیش لام زۆر ناسایی بوو، به لایم پی تاقیکر نه وه نا، له یه که م هه نگاو به م گه نجه م وت: من تۆ ده خه مه ژیر تاقیکر نه وه، گه نجه که ش وتی من له تاقیکر نه وه بیساکم، دوا ی ماوه یه ک رۆژیک گه نجه که له رتگای په یوه ندیه وه وتی: من له پیناوی تۆوه خۆم بکۆرم، نه وکات له هۆلی وانه بووم و تم ئیشاللا نه وشته روونادات، به لایم نه گه ر له پیناوی من نه و کاره ده که ی، بهر له وه ی جه سه ته پاک و دل پر له عه شقه وه ستاره که ی تۆ بنیژن، نه بی جه سه ته پاک و دل پر له عه شقه وه ستاره که ی من بنیژن، به لایم گه نجه که پیکه نی وتی من تۆم تاقیکر ده وه، منیش زۆر دل خۆش بووم چونکه هه زاران جار له ژیر تاقیکر نه وه قورسه کانی خه ک دهرچوویمه، دوا جاریش تاقیکر نه وه ی نه م گه نجه بوو، خۆشه ویستان بۆ دوا جار کاتی من هات به قورسی نه م گه نجه بۆ هاوسه رگیری تاقیکه مه وه، نه م گه نجه خاوه ن زانست و مه ریفه ت بوو، به لایم بۆ هاوسه رگیری لایه نی ماددی باش نه بوو، منیش به م گه نجه م وت با هاوسه رگیری بکه یین، نه ویش گوئی گیانه خۆت باش ده زانی من لایه نی ماددیم باش نییه، با که مێک نه م هاوسه رگیرییه دوا بخره ی، منیش گوتم نه خیر گه ر منت به دل خۆش ده ویت، کلپه کی خۆت بفرۆشه گرفتی لایه نی ماددیت پی چاره سه ر ده بیته، به لایم نه و گه نجه گوئی نه خیر من نه ک بۆتۆ، بۆ رۆنکی هه ر دوو چاره کانی خۆم کلپه ی خۆم نافرۆشم، به لایم نه زیزان هه رگیز نه مه ده یشت نه و گه نجه له پیناوی هاوسه رگیری له گه ل من نه و کاره بکات، ته نیا تاقیکر نه وه جا گهنجیک وه فای بۆ روونکی چاره کانی خۆی نه بیته، نه و گه نجه چۆن وه فای بۆ خۆشه ویستی من ده بیته، له کۆتاییدا هیوادرم پی تاقیکر نه وه هه نگاو نه تین بۆ ژیا ن، چونکه تاقیکر نه وه باشتین به لگه به.

ناسته نگه کانی به رده م په روه رده و خویندن له مەخمور

سامان قهره چووغی

یه کێ له خواسته کانی من نه وه بوو بجم به ماموستای میژوو، به لایم به داخه وه له بهر باری سیاسی بنه ماله که مان قونای سه ره تاییم تاپۆلی شه شه م دوا ی نیوه ی سال له مەخمور خویند! تاپۆلی سییه می ناوه ندیم له تۆردوگانی (جدیده زاب) ته واو کرد، ئاماده یی و په یمانگای ته کنیکیم له هه ولیر ته واو کردو نه م خواسته م نه هاته دی که بجم به ماموستا!

بۆیه شتیک دهر باری په روه رده و فیزیکردن و خواسته و پیویستی قوتابیان و ناستی هۆشیاری کۆمه لگا ده زانم! جگه له م نه زمونوی رابردووشم له یۆ قوتابی و خویندکاراندا رۆژنامه نووس ده بی چاوکراوه گوئی سوک بیت له ناست گه یانندی خه می هاو لاتیان به لایه نی بهر پیرس!

نه وهی مه به سه تمه تیشکی بخره سه له م نوسینه نه وه یه پیشوتر وه زاره تی په روه رده به وه زاره تی په روه رده و فیزیکردن ناوی ده هات، به لایم دوا ی چه ند گۆرانکارییه ک ئیستا به وه زاره تی په روه رده ناوده بریت واته سه ره تا پیویسته قوتابی په روه رده بکریت له رووی کۆمه لایه تی نیجا فیزیکردن! به لایم نه وهی گرینگ نه بی له م وه زاره ته وشوه ی (په روه رده ییه) له سه رووی کۆمه لایه تییه وه! چونکه نه رکی وه زاره ته که ته نیا فیزیکردنی خویندنو نووسینه واته لانه دان له مه نه جه ی بۆی دیاری کراوه، ماموستا هیه ساللی جاریک بابه تیککی دهره کی بۆ قوتابیه کانی باس ناکات، خۆ به شه شیک نازانی له خه م نازاری قوتابیه کانی و خویندنه وه یه کی

ته ندروستی نیه بۆ ژیا ن و داماتووی خویندکاره کانی! به لکو زۆر جار له سه ر دوا که وتن و نه زانیی وانه ک به ووتی ناشرین له که سه یه تی قوتابیه که ی ده دات له به رده م قوتابیه هاویله کانی نه مه ش په یوه ندی ئیوان ماموستا و قوتابی ده پچرینئ له شوینی خۆشه ویستی و ریز نه و رۆ کینه گه شه ده کات!

له یاده زیاتر له (۵۰) قوتابی بووین له پۆلی شه شه می سه ره تایی له قوتابخانه ی (قه راجی) ی مەخمور که متر له (۱۰) قوتابی ده مازانی بخوینینه وه و بنوسینه وه! نه ویش به پا لپشتی و چاوسورکردنه وه ی خۆشکو برا گه رره کانه مان و له ترسی لیدان و ئیها نه کردنی هه ندئ ماموستا که له کۆتاییدا لیدان و چاوسورکردنه وه که له قازانجی خۆمان داشکایه وه. له یاده له کۆتایی قونای سه ره تایی ماموستایه کمان هه بوو گه ر به هه له دانه چوویم (مه سیحی) یه کی خه لکی موسل بوو به ناوی (ئیلهام) نه و ماموستای وانه ی هه ره بی بوو، ئیستاشی له گه ل دابیت سه ی به شی قوتابیه کان نه یانده زانی ماموستا باسی چی ده کات! چونکه به شیککی زۆری قوتابیان له وانه ی کوردی و بیکاری.. ته واو نه بووین جا چۆن فیزی ریزمانی عه ره بی بیه تییه گه یین!، بۆیه ناچار له وانه ی نه و ماموستایه هه لا و هۆریایه کی زۆر بهرست ده بوو، نه ویش باکی به رتۆبه ده ماموستا (سه عید) یان ماموستا (خه لیل) ی ده کرد (یادیان به خیر هه ر دوو ماموستا له ژیا ندا نه مان، نه وانیش بی سو دوو هه ر هه موومانان دارکاری ده کردو ره زلییان ده کردین! هه رچه ی ماموستا کورده کانیان باس ناکات، له بهر نه وهی خه لکی شه اره که مان بوون له پۆل نه ده ویراین له پیستی خۆمان

بجولینه وه! له دهره وهی قوتابخانه ش گه ر چاومان به ماموستایه ک بکه وتایه له کاتی (که لایانی، هه لماتین یان دارلاستیکمان له لا بوایه قه یسه رمان له دهره کونه مشک! چونکه له وهی ماموستا به یانیه که ی له قوتابخانه دارکاری ده کردین، به باوکمانیشی ده وت، نه ویش له مان دارکاری ده کردین و ده یوت چۆن ده بی ماموستا گه یی له ئیوه بکات!؟ هه روه ها له یاده جاریکان له کاتی بهر زکردنه وهی ئالای عیراق ماموستا (سه عید) قوتابی (شوان) ه ی له قوتابخانه دهر کرد! ده ده قه ی نه خایاند (شوان) به خۆ و مه نه لیک کوبه هاته سه ر دیواری قوتابخانه و له کاتی ریزبوومان هاواری ده کرد (کوبه.. کوبه.. کوبه) گه رم نه رم، کاتی ماموستا یان مام سه لیمو مام محمودی به رده ست بۆی ده چوون نه و رای ده کردو پاشان ده هاته وه سه ر دیواره ک!

قونای مندالی و سه ره تایم له خویندن به وچۆره به ریکرد، دوا ی پرۆسه ی ئازادی عیراق له ۲۰۰۳/۴/۱۰ مەخموریش زرگاری بوو، به داخه وه هه ندئ لایه نی سیاسی خه ریکی مللانیی ته سکی حیزبایه تی بوون له م شه ار!، منیش نه وکاته بهر پرسی کۆمیتیه ی ریکخه ستنی قه زای مەخموروی حیزبی شیوعی کوردستان بووم، دوو خولی نه هیشتنی نه خۆینده واریم بۆ (۲۰) فیزخوای کرده وه که له قونای سه ره تایی وازیان له خویندن هینابوو، خۆشه ختانه دوا ی نه وهی بریاری کردیوه ی په روه رده له مەخمور درا، گرینگیه کی زیاتر به بواری خویندن و تۆره نکرده وه و دروستکردنی بینه ایی قوتابخانه ی تازه درا، له هه مانکاتدا نه م په روه رده یه بووه ناوه ندیککی به هیزی ئیداری بۆ خۆدی قوتابیان و ماموستاگانێ سه ر به م به رتۆبه رایه تییه، نه مه ش مانای وانییه په روه رده ی مەخموریش بی

که م کوری بی، به گۆرێه نه و ریزه یه ی له لایه ن حکومه تی هه ریم دیاری کراوه بۆ دامه زرانندی هاو لاتیان وه کو فه رمانبه رو ماموستا، نه و په روه رده ی مەخمور مافی نه وه ی به بووه (۵۰) فه رمانبه ر به پی پیویستی شوینه کان وه ریکریت، که چی زیاتر له (۱۰۰۰) هه زان فۆرم پرکرایه وه ئیستا ش خه لکیکی زۆر گله یی نه وه یان هیه هه ناویان نه گه راوه نه وه! من نازانم له سه رچ بیه مایه ک فۆرته کانه دابه شکاروه پرکراوه ته وه، به لایم جیگای دلخۆشیه ی ریزه به په روه رده ی مەخمور دراوه خۆی فۆرته کانه دابه شکار وه له سه نگیی! به لایم نه وه ی جیگه ی نیگه رانیه بۆ دامه زرانندی ماموستای بنه ره تی ناماده ییه کانه که په روه رده ی مەخمور مافی نه وه ی هه بووه زیاتر له (۲۰۰) ماموستا دابه زرتینت، که چی نه و مافی له مەخمور وه ریکرایه وه ریزه یه کی یه کجار که م

بۆ مەخمور گه راوه ته وه، هه روه ها نه وه ی من بیزانم نه وکه سه انه ی ناویان هاوتنه وه بۆ دامه زراندن و خه لکی مەخمور بن به په نجه ی ده سه ت ده ژمیردرین! نه وانی تر خه لکی مەخمور نین به بیانوی فۆرمی خۆراکیان مووسله یان مادده ی ۱۴۰ یان کردوه!

که چی له دوا ی پرۆسه ی ئازادیه وه به سه دان عه ره بی گونده کانی مەخمور له سه ر میلاکی حکومه تی هه ریم کراوه به ماموستا فه رمانبه ر، گوایه نه مجاره شیان عه ره بیکی زۆر ناویان هاوتنه وه! نه م جۆره ناعه داله تیه به رانه بر په روه رده ی مەخمور دهر چووایی په یمانگا و کۆلیژ له مەخمور بی ئومیدیه کی زۆری خه ستۆته به رده م پرۆسه ی خویندن! چونکه تادیت ریزه ی نه و ماموستایانه ش که م ده بیته وه که ماموستای وانه ی سه ره کین و چه ند سالیکه له سنوره وانه ده لینه وه، ئیستا مافی خویانه راژه که یان بگوزارتیه وه شوینی نیسته جی بوونیان که شاری هه ولیره!، به م شیوه یه ش ناچار ماموستای تر بابه ته کانه ده لینه وه که دلنیا مه به پی پیویست شه اره زانین!

له کاتیکیا ئیمه هه موومان قه زاری ماموستاین وه ک شاعیر به م شیوه یه وه سفی ده کات:

هه ریزه ی نه و چرایه
وه ک دایک و باوک وایه
به لایم گه ر له داهاتویدا بیه له وه نه کریته وه زۆرترین ماموستای له مەخمور ناوچه کانی تر ماموستای (خۆجی) بیت وانه زۆرترین ریزه ی ماموستاگان خه لکی ناوچه ی خویان بوو، نه وه ده بی له مەخمور چاره رییی که چی نه و مافی له مەخمور وه سینه ریزه کی ماموستا (ئیلهام) بیه!

